investeren in retail, binnensteden en dorpskernen

manifest voor krachtige kernen en een sterke regionale economie

Datum: juli 2026

inleiding.

Provincies zijn belangrijke partners in het versterken van retail, binnensteden en dorpskernen. Met verantwoordelijkheden op het gebied van economie, ruimte, mobiliteit, leefomgeving en energie beschikken provincies over de instrumenten om samen met gemeenten, ondernemers, vastgoedeigenaren en maatschappelijke partners te bouwen aan krachtige kernen. Krachtige kernen vormen het kloppend hart van steden en dorpen en zijn een essentiële randvoorwaarde voor een gezonde retailsector.

De vitaliteit van deze kernen staat onder druk. Stijgende kosten, veranderend consumentengedrag, vergrijzing, netcongestie, ruimtelijke opgaven en toenemende regeldruk vragen om duidelijke keuzes en een gezamenlijke aanpak. Wanneer voorzieningen verdwijnen, neemt niet alleen het winkelaanbod af, maar ook de sociale waarde, levendigheid en economische aantrekkingskracht van een kern. Retail die eenmaal verdwijnt, komt niet vanzelf terug.

Dit manifest van de retailbranches vormt de retailspecifieke verdieping van de bredere handreikingen vanuit VNO-NCW en MKB-Nederland. Wij staan voor één samenhangende boodschap.

Wij vragen aandacht voor **drie strategische** opgaven:

01 **kies voor krachtige kernen**

02 **investeer in krachtige kernen**

03 **stimuleer kennisuitwisseling en samenwerking**

01. kies voor krachtige kernen

Krachtige kernen vragen om duidelijke keuzes. Niet iedere plek kan dezelfde functie behouden. Door bewust te kiezen waar voorzieningen worden versterkt, waar functies worden geconcentreerd en waar transformatie nodig is, ontstaat een toekomstbestendige structuur van binnensteden, dorpskernen en regio's. Het voorkomen van leegstand vraagt om tijdige keuzes, duidelijke kaders en samenwerking tussen overheid, ondernemers en vastgoedeigenaren.

Provincies kunnen richting geven door een evenwichtige detailhandelsstructuur te borgen. Regionale afstemming voorkomt versnippering en zorgt ervoor dat binnensteden, dorpskernen, wijkcentra en perifere detailhandelslocaties elkaar versterken. Dat vraagt om heldere ruimtelijke kaders, zodat gemeenten, ondernemers en vastgoedeigenaren weten waar ruimte is voor ontwikkeling, investeringen en vernieuwing. Daarbij is ook aandacht nodig voor een toekomstbestendige perifere detailhandelsstructuur (PDV), zodat branches met een grote ruimtevraag zich kunnen blijven ontwikkelen op daarvoor geschikte locaties.

Deze keuzes moeten worden verankerd in de instrumenten van de Omgevingswet, waaronder de provinciale omgevingsvisie, omgevingsverordening en provinciale programma's. Zo krijgen centrumgebieden en detailhandel niet alleen een plek in beleid, maar ook in uitvoering, subsidieregelingen en gebiedsgerichte investeringen.

Geef retail een volwaardige plek binnen de provinciale economische agenda. Retail is onlosmakelijk verbonden met de vitaliteit van kernen en raakt opgaven als wonen, mobiliteit, leefbaarheid, toerisme, economie en gebiedsontwikkeling. Door retail integraal mee te nemen in provinciaal beleid en uitvoering ontstaat een toekomstbestendige basis voor sterke kernen en een sterke regionale economie.

Ruimtelijke keuzes hebben alleen effect wanneer zij aansluiten op de praktijk. Betrek ondernemers-collectieven en vastgoedeigenaren daarom vroegtijdig bij provinciale gebiedsontwikkeling, infrastructuurplannen en mobiliteitskeuzes. Zo ontstaan plannen die beter uitvoerbaar zijn, meer draagvlak hebben en daadwerkelijk bijdragen aan krachtige kernen.

onze oproep

- Kies bewust waar vitale kernen worden versterkt, geconcentreerd of getransformeerd.
- Neem regie op een evenwichtige regionale detailhandelsstructuur.
- Veranker vitale kernen, detailhandel en centrumgebieden in de instrumenten van de Omgevingswet.
- Ondersteun gemeenten bij transformatie van gebieden waar bestaande functies structureel onder druk staan.
- Betrek ondernemerscollectieven en vastgoedeigenaren vroegtijdig bij provinciale gebiedsontwikkeling.

02. investeer in krachtige kernen

Krachtige kernen vragen niet alleen om visie en duidelijke keuzes, maar ook om investeringen die uitvoering mogelijk maken. Provincies kunnen gemeenten, ondernemers en vastgoedeigenaren helpen projecten van de grond te krijgen, investeringen te versnellen en publiek-private samenwerking te versterken.

De landelijke Impulsaanpak Winkelgebieden laat zien dat publieke investeringen een groot vliegwieleffect hebben. In de afgelopen jaren is vanuit het Rijk een belangrijke bijdrage geleverd aan het vitaal en toekomstbestendig maken van binnensteden en kernen, door de Impulsaanpak Winkelgebieden. Een bijdrage aan de sociaal-maatschappelijke en economisch waardevolle rol van deze kernen. Met een rijksbijdrage van 88 miljoen is minstens 500 miljoen aan lokale investeringen uitgelokt. Deze landelijke aanpak en bijbehorende kennis infrastructuur is beschikbaar om ook provinciaal in te zetten. Wij roepen uw provincie op om met een investering van 10 tot 20 miljoen ook een veelvoud aan lokale investeringen te stimuleren.

Deze aanpak laat zien dat gerichte publieke investeringen een veelvoud aan private investeringen kunnen losmaken. Provincies kunnen deze bewezen aanpak benutten door bestaande subsidieregelingen te verruimen, een provinciale impulsaanpak te ontwikkelen en gemeenten te ondersteunen met kennis, procesbegeleiding, cofinanciering en uitvoeringskracht. Stimuleer daarbij publiek-private samenwerking en geef ondernemerscollectieven, centrummanagementorganisaties en vastgoedeigenaren een volwaardige rol bij de voorbereiding en uitvoering van gebiedsgerichte projecten.

Besteed daarbij extra aandacht aan kleine en middelgrote kernen. Juist daar zijn voorzieningen van grote betekenis voor de leefbaarheid, het ondernemersklimaat en de regionale economie. Gerichte investeringen helpen deze kernen aantrekkelijk en toekomstbestendig te houden.

onze oproep

- Ondersteun gemeenten, ondernemerscollectieven en andere publiek-private samenwerkingsverbanden, met kennis, procesbegeleiding, cofinanciering en uitvoeringskracht.
- Verruim bestaande subsidieregelingen en stimuleer publiek-private samenwerking. Investeer nadrukkelijk in kleine en middelgrote kernen.
- Bouw bijvoorbeeld voort op de bewezen aanpak van de landelijke Impulsaanpak Winkelgebieden.
- Wij roepen uw provincie op om te komen met een Provinciale Impulsaanpak om met een investering van 10 tot 20 miljoen (afhankelijk van de uitdaging) ook een veelvoud aan lokale investeringen te stimuleren.

03. stimuleer kennisuitwisseling en samenwerking

Sterke vitale kernen vragen niet alleen om goede plannen en investeringen, maar ook om samenwerking en kennisdeling. Veel gemeenten staan voor vergelijkbare opgaven, terwijl waardevolle kennis, praktijkervaring en succesvolle aanpakken nog te vaak versnipperd blijven. Provincies kunnen als verbinder en regisseur het verschil maken door gemeenten te helpen door kennis, praktijkvoorbeelden en instrumenten beschikbaar te maken, zodat zij sneller en gerichter kunnen handelen. Zo bouwen gemeenten voort op wat werkt en hoeft niet iedere gemeente opnieuw het wiel uit te vinden.

Goede keuzes vragen om actuele inzichten. Daarom is structurele monitoring van de vitaliteit van kernen essentieel. Koopstromenonderzoek vormt daarbij een belangrijke basis, aangevuld met gegevens over bezoekersstromen, bestedingen, functiemix, bereikbaarheid, leegstand en bewonerswaardering. Door data te combineren en regionaal te delen, kunnen provincies gemeenten ondersteunen bij onderbouwde beleidskeuzes en tijdige bijsturing.

Ook mobiliteit, economische bereikbaarheid en netcongestie vragen om een gezamenlijke aanpak. Deze opgaven stoppen niet bij de gemeentegrens en vragen om regionale afstemming tussen gemeenten, ondernemers, netbeheerders en andere partners. Provincies kunnen hierin de regie nemen door partijen te verbinden, kennis uit te wisselen, gezamenlijke oplossingen te stimuleren en economische belangen vroegtijdig mee te wegen. Door kennis, data en samenwerking structureel te organiseren, versterken provincies niet alleen de kwaliteit van beleid, maar ook de uitvoeringskracht van gemeenten en de toekomstbestendigheid van vitale kernen.

Een goede centrumorganisatie of centrummanager speelt een belangrijke rol bij het verbinden van ondernemers, vastgoedeigenaren, gemeenten en andere partners. Of dit nu wordt georganiseerd vanuit een gemeente, ondernemerscollectief of publiek-private samenwerking, een sterke organisatie zorgt voor samenwerking, uitvoering en continuïteit. Voor veel kleine en middelgrote kernen zijn de financiële middelen hiervoor niet vanzelfsprekend. Provincies kunnen de ontwikkeling hiervan ondersteunen door kennisuitwisseling te stimuleren, succesvolle aanpakken actief te delen en waar mogelijk maatwerk en financiële ondersteuning bieden.

Sterke vitale kernen vragen ook om sterke ondernemers. Provincies kunnen ondernemerschap stimuleren door kennisdeling, innovatie, digitalisering, bedrijfsopvolging en samenwerking tussen ondernemers, onderwijs, gemeenten en regionale partners te ondersteunen. Daarmee versterken zij het vestigingsklimaat, de economische weerbaarheid en de toekomstbestendigheid van het midden- en kleinbedrijf.

onze oproep

- Versterk kennisuitwisseling en regionale samenwerking tussen gemeenten, ondernemers, kennisinstellingen en maatschappelijke partners.
- Ontwikkel een provinciale aanpak voor data, koopstromenonderzoek en monitoring van vitale kernen.
- Neem regie op regionale opgaven zoals mobiliteit, economische bereikbaarheid en netcongestie.
- Stimuleer toekomstbestendig ondernemerschap via kennisdeling, innovatie, digitalisering, bedrijfsopvolging en samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheden.
- Stimuleer de ontwikkeling van centrummanagement en centrumorganisaties die samenwerking versterken en de uitvoering van gebiedsgerichte opgaven ondersteunen.

samen maken we het verschil.

Lokaal Retailbelang werkt dagelijks samen met ondernemers, gemeenten, provincies, vastgoedpartijen en centrummanagementorganisaties aan de toekomst van vitale kernen. Met onze praktijkervaring, actuele kennis, data en een breed netwerk dragen wij graag bij aan beleid, uitvoering en monitoring.

Wij nodigen provincies uit om samen met ons te investeren in binnensteden, dorpskernen en retail. Voor krachtige kernen en een krachtige regionale economie.

Koninklijke inretail.

VAKCENTRUM Voor zelfstandig retailondernemers

anko

Ambachtelijke Versdetailhandel Nederland

Koninklijke Boekverkopersbond

BRANCHEORGANISATIE Dibevo

FEDERATIE GOUD|ZILVER

KNS Koninklijke Nederlandse Slagers

nbov Ondernemend in brood en banket

NOVAKA ORGANISATIE KANTOORBRANCHE

110 JAAR npmb BRANCHEORGANISATIE MUZIEKINSTRUMENTEN

NSO RETAIL

NSV Nederlandse Schoenmakers Vereniging

Techniek Nederland

vbw voor de bloemist

contact.